

การจัดการการตลาดเห็ดขอนขาวของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดอุบลราชธานี
Marketing Management of Khonkhao Mushroom of the Farmer
in UbonRatchathani Province

สุพัฒน์ เเงะปก¹ สัจจา บรรจงศิริ²และ อุทัย อันพิมพ์³
Supat Ngopok¹ Sujja Banchongsiri² and Uthai Unphim³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้พบว่า (1) กระบวนการผลิตเห็ดขอนขาวของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดอุบลราชธานีมี 2 รูปแบบ คือ กลุ่มที่ผลิตก้อนเชื้อและเปิดดอกและกลุ่มที่ซื้อก้อนเชื้อมาเปิดดอก แต่ละกลุ่มมีขั้นตอนและต้นทุนการผลิตที่แตกต่างกัน (2) การจัดการส่วนประสมการตลาดเห็ดขอนขาวของเกษตรกรรายย่อย พบว่าผลิตภัณฑ์ที่เป็นดอกเห็ดสดมีความต้องการของตลาดมาก ผลผลิตเห็ดดี มีคุณภาพ ส่วนใหญ่ขายในตลาดท้องถิ่นเป็นหลักและเกษตรกรเป็นผู้กำหนดราคาเอง ไม่มีการส่งเสริมการตลาดเนื่องจากผลผลิตไม่เพียงพอ และ(3) ต้นทุนผลตอบแทน พบว่ากลุ่มที่ผลิตก้อนเชื้อและเปิดดอกมีต้นทุนการผลิต 4.79 บาท/ถุง ส่วนกลุ่มที่ซื้อก้อนเชื้อมาเปิดดอกมีต้นทุนการผลิต 5.98 บาท/ก้อน ซึ่งสูงกว่ากลุ่มแรกเท่ากับ 1.19 บาท/ถุง ส่วนด้านผลกำไร พบว่ากลุ่มที่ผลิตก้อนเชื้อและเปิดดอกมีกำไร 15.35 บาท/ถุง ในขณะที่กลุ่มที่ซื้อก้อนเชื้อมาเปิดดอกมีกำไรเท่ากับ 10.99 บาท/ก้อน และจากการวิเคราะห์รายได้จากการผลิต พบว่า กลุ่มผู้ผลิตก้อนเชื้อและเปิดดอกมีกำไร 202,217.36 บาท/รอบการผลิต ส่วนกลุ่มที่ซื้อก้อนเชื้อมาเปิดดอกมีกำไร 131,565.27 บาท/รอบการผลิต ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มแรก นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรมีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการผลิต 4 ประการ คือ 1) ความรู้ในการจัดการผลิต 2) วัตถุดิบในการผลิต 3) สายพันธุ์และหัวเชื้อเห็ดขอนขาว และ 4) โรคและแมลง ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาโดยจัดให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตและจัดหาวัตถุดิบทดแทน จัดหาสายพันธุ์หัวเชื้อที่มีคุณภาพ และวิธีการกำจัดโรคและแมลงอันจะส่งผลต่อการพัฒนาอาชีพการเพาะเห็ดให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ : การจัดการการผลิต เห็ดขอนขาว ส่วนประสมการตลาด ต้นทุน ผลตอบแทน

¹มหาบัณฑิตสาขาวิชาสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

²รองศาสตราจารย์สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³อาจารย์ประจำสาขาการจัดการธุรกิจ คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

¹Degree of Master of Agriculture and Cooperatives , Sukhothai Thammathirat Open University

²Associate Professor of Agriculture and Cooperatives ,Sukhothai Thammathirat Open University

³ Lecturer of Business Administration Program, Faculty of Management Science ,Ubon Ratchathani University

Abstract

This research found (1) Two different groups of farmers ie. own-produced substrate bags and ready- made substrate bags. Each has different processes and cost of production, (2) high quality and quantity of fresh mushroom products were in high demand in local market. Moreover, farmers could set their own price without promotion because fresh mushroom was less available., 3) The own-produced substrate bag group showed production cost of 4.75 baht and return on investment of 15.35 baht per bag whereas the group that used ready- made substrate bag showed production cost of 5.98 baht and return on investment of 10.99 baht per bag. This resulted in the different income of 202,217.36 baht for the first group and 131,565.27 baht in the second group. The research also found 4 barriers in the production ie. 1) knowledge for production management, 2) raw material, 3) genotypes and the mushroom spawn, 4) diseases and insect pests. of Khonkhao mushroom. These were countered by providing of knowledge, seeking of alternative raw material, provision of the right cultivar and high quality spawn, and finally finding effective techniques for pathogen and insect control. These, finally lead to sustainable mushroom industry.

Keywords : Production management, Khonkhao mushroom, Marketing mix, Cost, Return on investment

บทนำ

เห็ดขอนขาว (*Lentinus squarrosulus* Mont.) จัดเป็น เห็ดพื้นถิ่นที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติในภาคอีสานโดยจังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการเพาะเห็ดขอนขาวได้เป็นอย่างดี มีเกษตรกรมีการผลิตหลายระดับ ตั้งแต่ฟาร์มขนาดใหญ่ที่มีการผลิตมากกว่า 50,000 ก้อนต่อปี ขนาดกลางหรือที่เรียกว่า “รายย่อย” มีการผลิตระหว่าง 5,000-50,000 ก้อนต่อปี และขนาดเล็กที่มีการผลิตไม่เกิน 5,000 ก้อนต่อปี แต่จากการทบทวนเอกสารและการศึกษาเบื้องต้นพบว่า เกษตรกรค่อนข้างจะมีปัญหาและอุปสรรคในระบบการผลิตค่อนข้างมากเช่น การขาดแคลนวัตถุดิบการเข้า

ทำลายของโรคแมลง การจัดการการตลาด ตลอดทั้งการวิเคราะห์ต้นทุนในการผลิตของฟาร์มซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของความยั่งยืน นอกจากนี้เกษตรกรยังประสบกับปัญหาการตลาด ซึ่งเกษตรกรผู้ก็จะแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการตลาดและด้านการผลิตให้สามารถต่อราคาและทำการวางแผนการตลาดซึ่งเป็นการแก้ปัญหาในกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดขอนขาวขนาดย่อยเท่านั้น แต่ในระดับภูมิภาคและระดับประเทศนั้นพบว่าระบบการจัดการการตลาดของเห็ดขอนขาว ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ราคา การส่งเสริมการตลาด การจัดจำหน่าย ส่วนการส่งเสริมการตลาด ยังขาดการช่วยเหลือและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (รักษ ฤกษ์ชาติ, 2553)

ดังนั้นการศึกษาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อคือ 1) เพื่อศึกษาการจัดการกระบวนการผลิตเห็ดขอนขาวของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อศึกษาการจัดการส่วนประสมการตลาดเห็ดขอนขาวของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดอุบลราชธานี และ 3) เพื่อศึกษาต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนจากการผลิตเห็ดขอนขาวของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดอุบลราชธานี

2. วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบบูรณาการ (Integrated Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากร คือ เกษตรกรผู้เพาะเห็ดขอนขาวในถุงพลาสติกของจังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2556 ถึง เดือนพฤษภาคม 2556 จำนวน 97 ราย โดยจำแนกเป็นขนาดเล็ก จำนวน 55 คน ขนาดย่อย จำนวน 37 คน และขนาดใหญ่จำนวน 5 คนกลุ่มศึกษาคือ เกษตรกรผู้เพาะเห็ดขอนขาวในถุงพลาสติก ขนาดย่อย จำนวน 37 คน ซึ่งเป็นการสุ่มทั้งประชากรเครื่องมือวิจัยเชิงมี 3 ชนิด ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ลักษณะการประกอบการเกษตร (2) กระบวนการผลิตเห็ดขอนขาวของเกษตรกรรายย่อย (3) ช่องทางการตลาดและการจำหน่ายเห็ดขอนขาวเกษตรกรรายย่อยในช่วงปีการผลิต 2556 (4) ต้นทุน รายได้และกำไรการผลิตเห็ดขอนขาวใน และ (5) ปัญหาอุปสรรคในการผลิตพร้อมแนวทางในการพัฒนาทดสอบแบบสัมภาษณ์ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.80 ตามรูปแบบการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนแบค (Cronbach's alpha coefficient) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546)2) แบบบันทึกการสังเกต เป็นเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับการเก็บประเด็นรายละเอียดที่พบในการทำฟาร์มของเกษตรกรทั้งที่เป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมและ 3) การสนทนากลุ่ม (Focus

group) เป็นการตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลที่ได้และในประเด็นเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการผลิตและการตลาดโดยใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า นำเสนอข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และสถิติเชิงพรรณนาดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2556 ถึงพฤษภาคม 2556

3. ผลการวิจัยและวิจารณ์

3.1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรรายย่อยที่เพาะเห็ดขอนขาวในจังหวัดอุบลราชธานี

เกษตรกรรายย่อยที่ทำฟาร์มเห็ดส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 46-55 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย และมีประสบการณ์ในการเพาะเห็ดตั้งแต่ 1-30 ปี มีจำนวนสมาชิก 4 คน/ครอบครัว มีแรงงานที่ใช้ในการเพาะเห็ด 3 คน/ครอบครัว และในการทำฟาร์มของเกษตรกรจะพบว่า ทุกรายจะทำการผลิตแบบผสมผสานและยึดอาชีพการเพาะเห็ดเป็นอาชีพหลักในพื้นที่ของตนเองทั้งหมดตั้งแต่ 1-5 ไร่/ครอบครัว (เฉลี่ย 1.59 ไร่) และพบว่ามีรายได้มาจาก 3 ทาง คือ รายได้จากการขายเห็ดขอนขาว รายได้จากการทำการเกษตรอื่นๆ และรายได้ทั่วไปเฉลี่ย 239,135.14 บาท/ครอบครัว และพบว่ารายได้จากการขายเห็ดคือ 136,891.89 บาท รายได้จากการทำการเกษตรอื่น ๆ และรายได้ทั่วไป คิดเป็น 55,513.514 บาท และ 46,729.73 บาท/ครอบครัวตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 89.2 จะเป็นหนี้ ซึ่งมีตั้งแต่ 10,000 – 800,000 บาท (เฉลี่ย 140,945.95 บาท/ครอบครัว)

3.2 การจัดการกระบวนการผลิตเห็ดขอนขาวของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดอุบลราชธานี

มี 2 รูปแบบ คือ การผลิตก้อนเชื้อเห็ดขอนขาวและเปิดดอก และกลุ่มซื้อก้อนเห็ดมาเปิดดอก พบว่า รูปแบบการผลิตก้อนเชื้อและเปิดดอกจะมีขั้นตอนการผลิตทั้งหมด 10 ขั้นตอน คือ (1) การทำก้อน (2) การนึ่งฆ่า

เชื้อ (3) การหยอดและปักก้อนเชื้อ (4) การเปิดดอก (5) โรงเรือนเปิดดอก (6) การวางก้อนเชื้อ (7) การเปิดปากถุง (8) การดูแลรักษา (9) การเก็บผลผลิตและการจำหน่าย และ(10) การทิ้งก้อน (รูปภาพที่ 1) สำหรับ

รูปแบบการซื้อก้อนเห็ดมาเปิดดอกอย่างเดียวนั้น 7 ขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนที่ 4 ของรูปแบบแรก การประเมินความเหมาะสมของการจัดการพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2 รูปแบบ

รูปภาพที่ 1 ขั้นตอนการผลิตเห็ดของเกษตรกรรายย่อยจังหวัดอุบลราชธานี

3.3 การจัดการส่วนประสมการตลาดเห็ดขอนขาวของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการวิเคราะห์ส่วนผสมทางการตลาดของเสาวภา มีถาวรกุล (2551) ซึ่งได้กล่าวว่า ส่วนผสมทางการตลาดประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการตลาด สามารถอธิบายข้อค้นพบได้ ดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ เห็ดขอนขาวที่เกษตรกรผลิตและขายได้ในปัจจุบันจะขายในรูปของเห็ดสดมีการจำหน่ายในตลาด 2 ระดับ คือในตลาดชุมชน และการขายส่ง
2. ด้านช่องทางการจำหน่าย การจำหน่ายเห็ดขอนขาวของเกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่จะขายเป็น

ดอกเห็ดสดในเขตพื้นที่อีสานใต้เป็นหลัก โดยขายใน 2 ระดับ คือชุมชนและในเมืองที่อยู่ใกล้ฟาร์ม

3. ด้านราคา การกำหนดราคาขาย ส่วนใหญ่เกษตรกร ผู้ผลิตจะเป็นคนกำหนดราคาเอง โดยเกษตรกรร้อยละ 86.49 มีการกำหนดราคาโดยพิจารณาจากราคาของผลผลิตในตลาดเป็นหลัก หากปริมาณผลผลิตเห็ดมีน้อยก็จะตั้งราคาที่สูงกว่าวันที่ผ่านมา แต่จะไม่สูงมากนักโดยจะเริ่มตันขยับราคาขึ้นตั้งแต่ 2-20 บาท ร้อยละ 13.51 ได้ตั้งราคาขายเห็ดจากการสอบถามเพื่อนร่วมอาชีพ นั่นก็หมายความว่าเป็นการสอบถามเพื่อนที่มาส่งขายเห็ดด้วยกัน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ไม่ได้แพงเกินกว่าร้อยละ 20 ของวันที่ผ่านมา

4.ด้านการส่งเสริมการตลาดเกษตรกรมีการประชาสัมพันธ์การขายผลผลิตด้วยตนเองมีวิธีการที่

หลากหลาย เช่น ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบที่เป็นอินเทอร์เน็ต ป้ายโฆษณาและทำเป็นโดย

สามารถสรุปเป็นส่วนผสมการตลาดเห็นได้ดังรูปภาพที่ 2

รูปภาพที่ 2 ส่วนผสมการตลาดเห็นชอบชาวของเกษตรกรรายย่อยจังหวัดอุบลราชธานี

การจัดการส่วนประสมการตลาดเห็นชอบชาวของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า มีความเหมาะสมคือ ด้านผลิตภัณฑ์จัดเป็นผลิตภัณฑ์เห็นชอบชาวที่ดีมีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ซึ่งสังเกตได้จาก ผลิตภัณฑ์ไม่เพียงพอความต้องการของตลาด ด้านราคา เกษตรกรขายได้กำไรร้อยละ 80 บาท และการตั้งราคาจำหน่ายนั้นเกษตรกรได้เป็นผู้กำหนดราคาเอง โดยพิจารณาจากหลายๆ ปัจจัยร่วมด้วย ด้านการจัดจำหน่ายส่วนใหญ่จำหน่ายในพื้นที่เนื่องจากผลผลิตมีไม่มากพอที่จะส่งไปขายที่อื่น ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่ามีน้อยมาก เนื่องจากผลผลิตไม่เพียงพอ อีกทั้งการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยังคงมีจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ฉลาด ปัญญาสุ (2553) ซึ่งได้ศึกษาการจัดการการผลิตและการตลาดเห็ดโคนญี่ปุ่นของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดเชียงราย

3.4 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนจากการผลิตเห็นชอบชาวของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดอุบลราชธานีพบว่ารูปแบบการผลิตเห็นชอบชาวของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดอุบลราชธานีนั้นมี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการผลิตก่อนและเปิดดอก และรูปแบบการซื้อก้อนเชื้อมาเปิดดอก ทั้งสองรูปแบบสามารถเพาะเห็ดให้มีกำไรได้ หากแต่รูปแบบการผลิตก่อนและเปิดดอก จะมีกำไรในการผลิตมากกว่ารูปแบบการซื้อก้อนเชื้อมาเปิดดอกสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ดังนี้

3.4.1 รูปแบบการผลิตก่อนและเปิดดอก

รูปแบบนี้มีต้นทุนคงที่และสินทรัพย์ของกลุ่มศึกษารวมเป็นเงิน 53,616.67 บาท/รอบการผลิต ต้นทุนผันแปรที่เป็นค่าแรงงาน 44,166.67 บาท ค่าปัจจัยการผลิต 103,055.56 บาท รวมต้นทุนแรงงาน

และปัจจัยการผลิตเป็น 147,222.20 บาท นอกจากนี้ยังพบว่าต้นทุนทั้งหมดต่อรอบการผลิตคิดเป็น 167,377.78 บาท/ปี ซึ่งคิดเป็นต้นทุนการผลิตต่อรุ่นเท่ากับ 63,136.20 บาท ในด้านผลตอบแทนการผลิตพบว่าผลผลิตเห็ดขอนขาวที่ผลิตได้เท่ากับ 3,316.67 กิโลกรัม/รอบการผลิตราคาจำหน่าย 80.00 บาท/กก. ผลกำไรเท่ากับ 60.97 บาท/กก.คิดเป็นกำไรเฉลี่ยต่อถุงเท่ากับ 15.35 บาท

3.4.2 รูปแบบการซื้อก้อนมาเปิดดอก

ต้นทุนคงที่และสินทรัพย์ของกลุ่มศึกษาในรูปแบบนี้พบว่าต้นทุนรวมเท่ากับ 20,405.55 บาท/

รอบการผลิต ต้นทุนผันแปรที่เป็นค่าแรงงาน 42,250.00 บาท ค่าปัจจัยการผลิต 98,583.33 บาท รวมต้นทุนแรงงานและปัจจัยการผลิตเท่ากับ 140,833.33 บาท นอกจากนี้ยังพบว่าต้นทุนทั้งหมด/รอบการผลิตคิดเป็น 142,711.11 บาท/ปี จำแนกเป็นต้นทุนการผลิตต่อรุ่นเท่ากับ 71,561.11 บาท สำหรับผลตอบแทนการผลิต พบว่าผลผลิตดอกเห็ดสดที่ผลิตได้เท่ากับ 2,538.89 กิโลกรัม/รอบราคาจำหน่าย 80.00 บาท/กก.ผลกำไรเท่ากับ 51.82 บาท/กก.คิดเป็นกำไรเฉลี่ยต่อถุงเท่ากับ 10.99 บาท ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มแรก 4.36 บาท ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนจากการผลิตเห็ดขอนขาวของเกษตรกรรายย่อยจังหวัดอุบลราชธานี

รายการ	กลุ่มผู้ผลิตก้อนและเปิดดอก	กลุ่มซื้อก้อนมาเปิดดอก	ค่าเฉลี่ย
1. ข้อมูลโดยรวม			
จำนวนก้อนที่ผลิตต่อปี	34,445.00	32,334.00	33,389.50
จำนวนรุ่นที่ผลิต/ปี	2.56	2.28	2.42
จำนวนก้อนที่ผลิต/รุ่น	13,166.67	11,972.22	12,569.44
2. ต้นทุนคงที่			
ที่ดิน	916.67	694.44	805.57
ค่าโรงเรือน	32,544.44	17,833.33	25,188.33
ค่าสินทรัพย์	20,155.56	1,877.78	11,016.67
รวมต้นทุนคงที่และสินทรัพย์	53,616.67	20,405.55	37,010.57
3. ต้นทุนผันแปร			
ค่าจ้างแรงงาน	44,166.67	42,250.00	43,208.33
ค่าปัจจัยการผลิต	103,055.56	98,583.33	100,819.33
รวมต้นทุนแรงงานและปัจจัยการผลิต	147,222.20	140,833.33	144,027.70
4. ผลตอบแทน			
รวมต้นทุนการผลิต/ปี	167,377.78	142,711.11	155,044.44
รวมต้นทุนการผลิต/รุ่น	63,136.20	71,561.11	67,348.66
ต้นทุนการผลิต/ก้อน (บาท)	4.79	5.98	5.38
ผลผลิตคู้่มทุน (กก./รุ่น)	789.20	894.51	841.86

ตารางที่ 1 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนจากการผลิตเห็ดขอนขาวของเกษตรกรรายย่อย (ต่อ)

รายการ	กลุ่มผู้ผลิตก้อนและเปิดดอก	กลุ่มซื้อก้อนมาเปิดดอก	ค่าเฉลี่ย
5. ผลกำไร/ขาดทุน			
ผลผลิตที่ได้/ปี (กก.)	8,838.89	6,755.56	12,327.78
ผลผลิตที่ได้/รุ่น (กก.)	3,316.67	2,538.89	4,750.00
ผลผลิตเฉลี่ย/ก้อน/รุ่น (กก.)	0.26	0.22	0.24
ราคาขาย (บาท/กก)	80.00	80.00	80.00
รายได้/รุ่น (บาท)	265,333.60	203,111.20	234,222.40
กำไร/รุ่น (บาท)	202,217.36	131,565.27	166,891.31
กำไร/กก.	60.97	51.82	56.39
กำไร/ก้อน	15.35	10.99	13.17

จากข้อมูลต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนจากการผลิตเห็ดขอนขาวในโรงเรือนของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดอุบลราชธานีได้ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพการผลิตเห็ดของเกษตรกรทั้ง 2 รูปแบบ ซึ่งพบว่ารูปแบบการผู้ผลิตก้อนและเปิดดอกเองนั้นจะมีต้นทุนการผลิตต่อก้อนต่ำกว่ารูปแบบที่ซื้อก้อนมาเปิดดอกถึงก้อนละ 1.19 บาท อีกทั้งผลผลิตที่ได้ต่อรุ่นและจำนวนรุ่นที่ผลิตได้มีจำนวนมากกว่าก้อนละ 4.36 บาท ส่งผลให้รายได้ต่อรุ่นและกำไรต่อก้อนมีมากกว่ากลุ่มซื้อก้อนมาเปิด

5. ปัญหา และอุปสรรคในการจัดการการตลาดเห็ดขอนขาวพร้อมแนวทางการพัฒนา

1.ด้าน ความรู้ในการจัดการผลิต

เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดการส่วนประสมการตลาด ได้แก่การแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อให้สนองตอบความต้องการของผู้บริโภค ช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลาย และการส่งเสริมการตลาดที่เหมาะสม ดังนั้นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการผลิต การจัดการส่วนประสมการตลาด ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ต้นทุน

ผลตอบแทนในการผลิตเห็ดขอนขาวแก่เกษตรกรและความรู้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ของเห็ดขอนขาวให้แก่เกษตรกร

2. ด้านวัตถุดิบในการผลิตเนื่องจากวัตถุดิบ

หลักในการเพาะเห็ดคือเชื้อเลี้ยงไม่แยงพารามีราคาแพง ดังนั้นเกษตรกรต้องหาวัตถุดิบที่สามารถทดแทนการใช้เชื้อเลี้ยงไม่แยงพาราในการผลิตเห็ดขอนขาวจากไม้ชนิดอื่น

3. สายพันธุ์และหัวเชื้อเห็ดขอนขาวการ

เลือกใช้หัวเชื้อเห็ดขอนขาวจะเป็นการเลือกซื้อหัวเชื้อมาจากแหล่งผลิตที่เชื่อถือได้แต่ในบางครั้งก็จะประสบปัญหาคือหัวเชื้อไม่มีคุณภาพ ดังนั้นภาครัฐต้องให้ความรู้ในการคัดเลือกสายพันธุ์และการผลิตหัวเชื้อเห็ดขอนขาวให้แก่เกษตรกร

4. โรคและแมลงสาเหตุหลักของโรคที่ทำให้

เกิดความเสียหายมากที่สุด คือ ราเขียว ราดำ และราส้ม ซึ่งสามารถแพร่กระจายได้ง่ายและรวดเร็ว ส่วนแมลงที่เข้ามาทำลายก้อนเชื้อ คือไรไขปลา ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

วิธีการกำจัดโรคและแมลงในการผลิตเห็ดขอนขาวให้แก่เกษตรกร

6. สรุป และข้อเสนอแนะ

6.1 สรุป สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังนี้

6.1.1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรรายย่อยที่เพาะเห็ดขอนขาวในจังหวัดอุบลราชธานีส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 46-55 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย และมีประสบการณ์ในการเพาะเห็ด ตั้งแต่ 1-30 ปี มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 239,135.14 บาท/ปีและ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 89.2 เป็นหนี้เฉลี่ย 140,945.95 บาท/ครัวเรือน

6.1.2 มีการจัดการกระบวนการผลิตเห็ดขอนขาว 2 รูปแบบคือ รูปแบบการผลิตก่อนเชื้อเห็ดขอนขาว และรูปแบบการซื้อก้อนเห็ดมาเปิดดอก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยในด้านของความรู้ และทุนในการดำเนินการ

6.1.3 การจัดการส่วนประสมการตลาดพบว่า ส่วนประสมการตลาดสามารถเป็นเครื่องมือวิเคราะห์ทางการตลาดได้เป็นอย่างดี และพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ดีสามารถขายได้

6.1.4 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนจากการผลิตเห็ดขอนขาวพบว่ารูปแบบการผลิตเห็ดขอนขาวของเกษตรกรมี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการผลิตก่อนและเปิดดอก และรูปแบบการซื้อก้อนเชื้อมาเปิดดอก โดยรูปแบบการผลิตก่อนและเปิดดอกเองจะมีกำไรมากกว่า 4.36 บาท/ถุงหรือต่อก้อน

6.1.2 ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ มีข้อควรพิจารณาเสนอแนะ 2 ประเด็น ดังนี้

6.2.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ด้านการผลิต

1) เกษตรกรผู้ผลิตเห็ดเห็ดขอนขาวรายย่อยสามารถนำความรู้ในเรื่องกระบวนการจัดการผลผลิตและการจัดการส่วนประสมการตลาดไปใช้ในการผลิตเห็ดขอนขาวเพื่อให้มีต้นทุนที่ต่ำลง และได้ผล

ผลิตเพิ่มขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้นจึงจะนำไปพัฒนาเป็นอาชีพได้

2) เกษตรกรสามารถหาวัตถุดิบในท้องถิ่นทดแทนซีลี้อย่างพาราซึ่งมีราคาแพงในการผลิตเห็ดขอนขาวได้ เช่น ซีลี้อยู่ไม่ม่วง ผักตบชวา ผสม และฟางข้าว เป็นต้น

6.2.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการจัดการการผลิตเห็ดขอนขาวในเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการผลิตที่เหมาะสม มีคุณภาพและลดต้นทุนในการผลิตในทุกๆระดับ

2) ควรมีการศึกษาการทดลองการผลิตเห็ดเห็ดขอนขาวจากวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร เช่น ฟางข้าว ซีลี้อยู่ไม่ม่วงพาราและวัสดุอื่น ๆ ที่มีในท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น เพื่อจะเป็นการลดต้นทุนในการผลิตและเพิ่มผลตอบแทนในจังหวัดอุบลราชธานี

เอกสารอ้างอิง

- ฉลาด ปัญญาสุ. 2553. การจัดการการผลิตและการตลาดเห็ดโคนญี่ปุ่นของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดเชียงรายวิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชื่นดวงใจ คงบาล. 2553. วิธีการที่เหมาะสมในการเพาะเห็ดขอนขาวซีลี้อยัดแห้งในเรือนทดลอง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภาควิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์ สำนักบริการวิชาการ
มหาวิทยาลัยบูรพา. 2556. สารพัดประโยชน์
ของเห็ดนางานาชนิด. สารสังเขปออนไลน์
ค้นคืนวันที่ 1 ธันวาคม 2556 จาก
<http://www.lovefitt.com/healthy-fact/>
รักษ์ พฤชาติ. 2553. เห็ดเศรษฐกิจ : คู่มือการเพาะ
เห็ดเชิงการค้าอย่างมืออาชีพ. พิมพ์ครั้งที่
3. กรุงเทพฯ : นีออน บุ๊ค มีเดีย.
วินิจ รอดภัย. 2543. คัมภีร์เห็ดลม. กภาพสิทธิ์: ประสาน
การพิมพ์. ศรานนท์ เจริญสุข. 2554. คู่มือ
การเพาะเห็ด. กรุงเทพมหานคร.
ส่งเสริมอาชีพธุรกิจเพชรกระรัต, ม.ป.ป. เสาวภา
มีถาวรกุล. 2551. การจัดการธุรกิจเกษตร
ด้านการตลาด. ในประมวลสาระชุดวิชาการ
จัดการธุรกิจเกษตร หน่วยที่ 5 หน้า 5-15
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.
อภิชัย พันธเสน. 2545. ชุดวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน.
สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภา
สถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ :
กรุงเทพมหานคร. สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา
ทบวงมหาวิทยาลัย.

อุทัย อันพิมพ์ บุญส่ง เอกพงษ์ สมชาย พลະสาร
และรักเกียรติ แสนประเสริฐ. 2547. รายงาน
การวิจัย การศึกษาสูตรอาหาร และวิธีการให้
น้ำในโรงเรือนเปิดดอกที่เหมาะสมต่อการ
ผลิตเห็ดขอนขาวในจังหวัดอุบลราชธานี.
คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัย
อุบลราชธานี.
อุทัย อันพิมพ์ และคณะ. 2548. คู่มือการเพาะเห็ด
เศรษฐกิจ. คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัย
อุบลราชธานี. อุบลราชธานี. 90 หน้า.
อุทัย อันพิมพ์ชรีดา ปุกหุดโสภณ บุญลือประเสริฐ
วุฒิคัมภีร์ และอัจฉรา พัยพานนท์. 2549.
สายพันธุ์เห็ดขอนขาว *Lentinus*
squarrosulus Mont. ที่อุบลราชธานี.
วารสารเห็ดไทย ๒๕๔๘. สมาคมนักวิจัยและ
เพาะเห็ดแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ
หน้า 1- 12.